

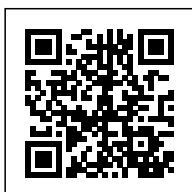

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY
POSLANECKÁ SNĚMOVNA

VII. volební období

46/0

Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zástupce předkladatele: min. spravedlnosti
Doručeno poslancům: 3. prosince 2013 v 13:09

Vládní návrh

ZÁKON

ze dne 2013,

**kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů,
a zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých
souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů**

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ Změna trestního zákoníku

Čl. I

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění zákona č. 306/2009 Sb., zákona č. 181/2011 Sb., zákona č. 330/2011 Sb., zákona č. 357/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 420/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 193/2012 Sb., zákona č. 360/2012 Sb., zákona č. 390/2012 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 494/2012 Sb., zákona č. 105/2013 Sb., zákona č. 241/2013 Sb. a nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 259/2013 Sb., se mění takto:

1. V § 56 odstavce 1 a 2 znějí:

„(1) Nepodmíněný trest odnětí svobody se vykonává diferencovaně ve dvou typech věznic, a to

- a) ve věznici, nebo
- b) ve věznici se zvýšenou ostrahou.

(2) Soud zpravidla zařadí

- a) do věznice pachatele, u kterého nejsou splněny podmínky pro zařazení do věznice se zvýšenou ostrahou,
- b) do věznice se zvýšenou ostrahou pachatele, kterému byl uložen výjimečný trest (§ 54), kterému byl uložen trest odnětí svobody za trestný čin spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny (§ 108), kterému byl za zvlášť závažný zločin (§ 14 odst. 3) uložen trest odnětí svobody ve výměře nejméně osm let, nebo který byl odsouzen za úmyslný trestný čin a v posledních pěti letech uprchl z vazby nebo z výkonu trestu.“

2. V § 57 odst. 1 se slova „, který se od věznice, v níž dosud odsouzený trest vykonává, může lišit o jeden stupeň“ zrušují.

3. V § 57 odst. 2 se slova „do věznice s mírnějším režimem“ nahrazují slovy „z věznice se zvýšenou ostrahou do věznice“.

4. V § 57 odst. 3 se slova „s přísnějším režimem“ nahrazují slovy „se zvýšenou ostrahou“.

5. V § 57 odst. 4 písm. b) se slova „trest vykonává ve věznici se zvýšenou ostrahou, před výkonem alespoň jedné čtvrtiny“ nahrazují slovy „dosud nevykonal alespoň jednu čtvrtinu“.

6. V § 57 odstavec 5 zní:

„(5) Na návrh odsouzeného, který ve věznici se zvýšenou ostrahou vykonal nepřetržitě alespoň jednu čtvrtinu uloženého trestu, nejméně však šest měsíců, může soud rozhodnout o jeho přeřazení do věznice; to neplatí pro odsouzeného, kterému byl uložen trest odnětí svobody na doživotí.“

7. V § 57 se odstavec 6 zrušuje.

Dosavadní odstavec 7 se označuje jako odstavec 6.

8. V § 57 odst. 6 se číslo „6“ nahrazuje číslem „5“.

9. V § 99 se na konci odstavce 4 doplňuje věta „Ochranné léčení lze vykonat ve věznici i ve věznici se zvýšenou ostrahou.“.

Čl. II

Přechodné ustanovení

Zařazení odsouzených k výkonu trestu odnětí svobody do věznice s dohledem, věznice s dozorem a věznice s ostrahou se dnem účinnosti tohoto zákona mění na zařazení do věznice.

ČÁST DRUHÁ
Změna zákona o výkonu trestu odnětí svobody

Čl. III

Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 359/1999 Sb., zákona č. 3/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 218/2003 Sb., zákona č. 52/2004 Sb., zákona č. 539/2004 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 267/2006 Sb., zákona č. 346/2007 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 7/2009 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 341/2010 Sb., zákona č. 181/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 399/2012 Sb. a zákona č. 276/2013 Sb., se mění takto:

1. V § 8 odstavec 1 zní:

„(1) Věznice se člení podle způsobu vnějšího střežení, zajištění bezpečnosti a režimu výkonu trestu do dvou typů, a to na

- a) věznice,
- b) věznice se zvýšenou ostrahou.“

2. V § 59 odst. 2 se věta druhá zrušuje.

3. V § 59 odst. 6 větě druhé se za slovo „odsouzeného,“ vkládají slova „kterému byl uložen výkon trestu ve věznici se zvýšenou ostrahou nebo“.

4. V části první hlavě IV se za díl 9 vkládá nový díl 10, který včetně nadpisu zní:

„Díl 10
Výkon trestu ve věznici se zvýšenou ostrahou

§ 72b

Při výkonu trestu ve věznici se zvýšenou ostrahou se nepoužijí ustanovení § 19 odst. 8, § 45 odst. 2 písm. g) a h), § 56 odst. 1 a 2 a § 68.“

ČÁST TŘETÍ

ÚČINNOST

Čl. IV

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. dubna 2014.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

Obecná část

A. Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace (RIA)

1. Důvod předložení a cíle

1.1. Název

Zákon, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

1.2. Definice problému

Podle platné právní úpravy obsažené v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, se trest odnětí svobody vykonává ve věznicích čtyř typů, a to ve věznicích se zvýšenou ostrahou, s ostrahou, s dozorem a s dohledem. O zařazení odsouzených do některého z těchto typů věznic a přeřazení mezi typy věznic rozhodují soudy podle trestního zákoníku a trestního řádu. Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, v ustanovení § 8 odst. 1 stanoví pouze obecně, že věznice se člení podle způsobu vnějšího střežení a zajištění bezpečnosti. Konkrétní režim v jednotlivých typech věznic stanoví prováděcí vyhláška č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.

Jiná situace je při výkonu trestního opatření odnětí svobody u mladistvých. Nepodmíněné odnětí svobody se u mladistvých, kteří nepřekročili devatenáctý rok svého věku, vykonává odděleně od ostatních odsouzených ve věznicích nebo ve zvláštních odděleních pro mladistvé, kdy se nepočítá s jejich další vnější diferenciací.

Navrhovaná změna vnější diferenciaci věznic vychází především z potřeby vytváření moderního penitenciárního zacházení s osobami ve výkonu trestu odnětí svobody. Základním cílem je vytvořit takové podmínky, které přispějí k resocializaci těchto osob a na co nejmenší míru sníží riziko opakování trestné činnosti.

1.3. Popis současného stavu

Diferenciací věznic se rozumí diferenciaci dvojího druhu, a to

- vnější a
- vnitřní.

Vnější (soudní) diferenciací se rozumí zařazování odsouzených do jednotlivých typů věznic dle míry vnějšího zabezpečení a vnitřní bezpečnosti. Způsob výkonu trestu v jednotlivých typech věznic upravuje zákon o výkonu trestu odnětí svobody a jeho prováděcí vyhláška. O zařazení i případném následném přeřazení odsouzeného do jednotlivých typů věznic rozhoduje soud ve svém pravomocném rozhodnutí.

Vnitřní diferenciací se rozumí umístování odsouzených do jednotlivých věznic a jednotlivých oddělení věznic podle uplatňovaných programů zacházení ve vztahu k rozdílným skupinám odsouzených, a to v působnosti Vězeňské služby ČR.

Mladiství odsouzení do devatenácti let věku jsou specifickou skupinou, pro niž právní předpis stanoví zařazování do speciálních věznic (do zvláštních oddělení věznic) odděleně od dospělých; s vnější diferenciací věznic se u této skupiny odsouzených nepočítá.

Nevýhody stávající právní úpravy vnější diferenciacie spočívají zejména v těchto skutečnostech:

1. Soud zařazuje odsouzené do některého typu věznice výhradně na základě trestněprávních kritérií. Navíc soud může v podstatě zařadit odsouzeného do jakéhokoli typu věznice (nejde-li o výjimečný trest) a soudy k zařazení postupují rozdílně – zařazují odsouzené s téměř identickou charakteristikou osobnosti, identickými kriminogenními riziky a potřebami a identickou délkou uloženého trestu do různých typů věznic. V důsledku toho musí Vězeňská služba ČR realizovat několikanásobný počet identických programů pro stejné kategorie odsouzených, avšak umístěných v různých typech věznic. Situaci nelze řešit jinak než změnou právní úpravy, neboť např. metodika či sjednocování judikatury by znamenala zasahování do nezávislého soudního rozhodování.
2. Soud zařazuje odsouzené do některého typu věznic podle podkladů, které má k dispozici ke dni svého rozhodnutí. Nemůže tedy dostatečně zohlednit kriminogenní a bezpečnostní hlediska, která se během výkonu trestu odnětí svobody u odsouzených mění a vyvíjejí, hlavně v důsledku uplatňovaného programu zacházení. Tyto změny má k dispozici pouze Vězeňská služba ČR.
3. Obdobná situace je při přemístování odsouzených z jednoho typu věznice do druhého. Přeražování je zdoluhavý, těžkopádný a nákladný proces, ve kterém je nutno zohlednit bezpečnostní hlediska, a prodloužení může mít vážné následky. Někdy je spojen se zbytečnými eskortami. Přeražování je vázáno procesními lhůtami, a tak je tento systém málo flexibilní a motivační. Je doprovázen agendou, kterou trestní justice vnímá jako obtíž, když hlavním posláním soudů je rozhodování o vině a trestu, nikoliv o způsobu výkonu trestu.
4. Současná právní úprava neodpovídá doporučení Evropských vězeňských pravidel č. 51.4, podle kterého musí být každý vězeň vězněn v takových bezpečnostních podmínkách, které odpovídají adekvátnímu stupni rizika. Do mírnějších typů věznic s dozorem a s dohledem jsou zařazováni i vysoce rizikovní odsouzení trestaní za závažnou trestnou činnost, do věznic s ostrahou jsou zařazováni i méně rizikovní odsouzení trestaní za bagatelní trestnou činnost, kterou provádějí opakovaně (recidivisté). Do věznic s dohledem jsou přeražováni odsouzení s dlouhodobými tresty za závažnou trestnou činnost. Pro tyto odsouzené pak musí Vězeňská služba ČR z bezpečnostních důvodů zřizovat pseudooddělení s dohledem ve věznicích přísnějších typů.
5. Rozlišení stávajících typů věznic stanovené ve vyhlášce, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, spočívá v podstatě ve frekvenci vyhodnocování programu zacházení, zařazování na pracoviště, pohybu ve věznici, přítomnosti zaměstnanců Vězeňské služby ČR při návštěvách a možnosti povolit v mírnějším typu věznice dočasně opustit věznici. Základním kritériem zařazení odsouzeného do některého z typů věznic je

však hledisko zajištění bezpečnosti a způsob vnějšího střežení. Proto jsou uvedené rozdíly mezi jednotlivými typy věznic vždy aplikovány pouze ve standardní situaci a ve vztahu ke konkrétnímu odsouzenému se vždy zohledňuje riziko ohrožení bezpečnosti. Práva a povinnosti všech odsouzených, stanovená zákonem o výkonu trestu odnětí svobody, jsou bez ohledu na zařazení do typu věznic shodná.

6. Celá agenda přeřazování odsouzených z jednoho typu věznice do jiného soudy zatěžuje. V České republice je projednáváno více než 150 návrhů na přeřazení odsouzených měsíčně, ročně se jedná průměrně o bezmála 2000 projednávaných věcí, které nepřiměřeně zatěžují trestní agendu soudů. Nadto soudy vycházejí v podstatě pouze z podkladů poskytnutých Vězeňskou službou ČR. Přírozeným důsledkem je pak formální přístup k rozhodování o přeřazení.

Přeřazování odsouzených mezi jednotlivými typy věznic:

Rok	Zmírnění režimu	Zpřísnění režimu	Celkem přeřazených	Průměrný počet osob ve výkonu trestu odnětí svobody
2009	1398	417	1815	19438
2010	1720	497	2217	19449
2011	1534	420	1954	20385
2012	1442	461	1903	20907

1.4. Identifikace dotčených subjektů

Vězeňská služba ČR, soudy rozhodující o trestu a způsobu jeho výkonu, o společném způsobu výkonu (§ 320 odst. 3 trestního řádu), o přeřazení odsouzeného do jiného typu věznice, státní zastupitelství a další subjekty vykonávající dozor nad dodržováním právních předpisů v místech, kde se vykonává vazba a trest odnětí svobody, registrované církve a náboženské společnosti, kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu duchovní služby v místech výkonu vazby a trestu, orgány poskytující sociální služby ve věznicích s cílem napomáhat odsouzeným při vytváření příznivých podmínek pro jejich budoucí samostatný život na svobodě a samozřejmě osoby odsouzené k trestu odnětí svobody.

1.5. Popis cílového stavu

Cílem návrhu je umožnit ve věznicích adekvátní diferenciaci odsouzených, a to podle posouzení jejich osobnostních faktorů, trestné činnosti z hlediska penitenciárního, zohledňovat rizika a bezpečnost a umožnit lepší organizaci rozvoje a implementace standardizovaných programů a specializovaného zacházení v konkrétních věznicích. Povede to k efektivnějšímu zacházení s odsouzenými a jejich úspěšnější reintegraci do společnosti a v dlouhodobém důsledku ke snižování rizik recidivy.

1.6. Zhodnocení rizika

V případě zachování stávajícího stavu budou přetrvávat veškerá negativa popsána v části 1.3.

2. Návrh variant řešení a vyhodnocení jejich nákladů a přínosů

VARIANTA I – PONECHÁNÍ SOUČASNÉHO STAVU

Ponechání stávající právní úpravy se jeví jako nevhodné, neboť by to znamenalo zachování dosavadních problémů (viz 1.3.).

VARIANTA II – ZAVEDENÍ POUZE DVOU TYPŮ VĚZNIC

Možností, jak odstranit negativa vyplývající ze současné právní úpravy, je zavedení pouze dvou typů věznic, a to věznice a věznice se zvýšenou ostrahou.

Změna vnější diferenciacce patří k základním změnám v rámci Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2015. Vychází z Doporučení Rec (2006)² Výboru ministrů Rady Evropy členským státům k Evropským vězeňským pravidlům, z Doporučení Rec (2003)²³ Výboru ministrů Rady Evropy členským státům o zacházení s odsouzenými k doživotním a jiným dlouhodobým trestům a rovněž z doporučení uvedených ve zprávách pro vládu České republiky o návštěvě České republiky, které vykonal Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT) v letech 2006 a 2008.

Změna vnější diferenciacce vychází rovněž z Doporučení CPT obsaženého ve zprávě pro vládu Slovenské republiky z roku 2009. CPT v bodě 54 této zprávy poukázal na skutečnost, že vnější diferenciacce výkonu trestu v působnosti soudů podle závažnosti a okolností spáchaného trestného činu nezohledňuje jiné faktory, např. chování a potřeby odsouzeného a bezpečnostní rizika s tím, že posuzování těchto faktorů se má uskutečnit po nástupu do výkonu trestu a nikoliv na úrovni ukládání trestu. CPT proto doporučil zavedení vhodného systému rozdělování a diferenciacce vězňených osob v působnosti vězeňské služby.

Předpokládá se, že při nástupu odsouzeného do výkonu trestu odnětí svobody bude odsouzený na základě komplexní diagnostiky umístěn do konkrétní věznice, v níž mu bude stanoven program zacházení. Komplexní diagnostikou se rozumí odborné posouzení několika osob – vychovatele, speciálního pedagoga či psychologa, příp. dalších. Vzhledem k participaci vícero osob včetně využití hodnotícího systému na procesu umístění odsouzeného je navrhovaný režim výrazně méně rizikový, a to i z hlediska rizika korupčního. Na základě plnění stanoveného programu zacházení v rámci průběžného hodnocení a při splnění stanovených kritérií souvisejících s bezpečností, délkou trestu apod. bude docházet ke změnám oddělení, ve kterém je odsouzený umístěn. Při využití adekvátní diferenciacce a hodnotícího systému zaměřeného na rizika a kriminogenní potřeby (jako např. SARPO¹) bude u odsouzených možno lépe posuzovat osobnostní faktory, trestnou činnost z hlediska penitenciárního a zohledňovat rizika, bezpečnost a celkové potřeby pro zacházení a Vězeňská služba ČR bude moci lépe organizovat rozvoj a implementaci standardizovaných programů a specializovaného zacházení v konkrétních věznicích, což by mělo směřovat k efektivnějšímu zacházení s odsouzenými a jejich úspěšnější reintegraci do společnosti a v dlouhodobém důsledku ke snižování rizik recidivy.

¹ SARPO (Souhrnná Analýza Rizik a Potřeb Odsouzených) je prediktivní nástroj vyvíjený od roku 2004 Vězeňskou službou ČR ve spolupráci s Probační a mediační službou ČR. Analýza slouží k vyhodnocení pravděpodobnosti dalšího selhání odsouzených v podobě páchaní trestné činnosti.

Věznice bude vnitřně diferencována na oddělení:

- a) s nízkým stupněm zabezpečení,
- b) se středním stupněm zabezpečení,
- c) s vysokým stupněm zabezpečení.

Do oddělení s nízkým stupněm zabezpečení budou umístováni odsouzení s nízkým vnějším a vnitřním rizikem. Tyto odsouzení bude možno zpravidla zaměstnat na pracovištích mimo věznici s volným pohybem při plnění pracovních úkolů. Ředitel věznice stanoví prostor, ve kterém se budou moci v určeném čase pohybovat.

Do oddělení se středním stupněm zabezpečení budou umístováni odsouzení se středním vnějším a vnitřním rizikem. Tyto odsouzení bude možno zpravidla zaměstnat na nestřežených pracovištích mimo věznici.

Do oddělení s vysokým stupněm zabezpečení budou umístováni odsouzení s vysokým vnějším a vnitřním rizikem. Tyto odsouzení bude možno zpravidla zaměstnat na pracovištích uvnitř věznice nebo na střežených pracovištích mimo věznici.

Výhody navrhované právní úpravy spočívají zejména v těchto skutečnostech:

1. Systém vnější diference se výrazně zjednoduší, zpřehlední a bude fungovat za jasně stanovených podmínek. Soudy budou nadále rozhodovat o zařazení do jednoho ze dvou typů věznic (do věznice nebo do věznice se zvýšenou ostrahou). Rozdíl mezi oběma typy bude stanoven přímo zákonem o výkonu trestu odnětí svobody. Bude spočívat v tom, že Vězeňská služba ČR nebude moci povolit odsouzenému, zařazenému soudem do věznice se zvýšenou ostrahou, opuštění věznice ani přerušení výkonu trestu. Kritériem pro rozhodování soudů o zařazení odsouzeného do jednoho ze dvou typů bude i nadále především kritérium trestněprávní. Umístění do konkrétního oddělení v rámci typu věznice bude zajišťovat Vězeňská služba ČR podle stupně vnějšího a vnitřního rizika.
2. Vězeňská služba ČR bude mít možnost vybudovat flexibilní, jednotně strukturovaný systém umístování a přemístování odsouzených na základě vyhodnocení vnějších a vnitřních rizik, plnění programu zacházení, dodržování vězeňského režimu a realizace výstupního programu.
3. Důsledně bude uplatňováno doporučení Evropských vězeňských pravidel č. 51.4, že vězeň musí být vězněn v takových bezpečnostních podmínkách, které odpovídají adekvátnímu stupni rizika. Dojde k daleko lepšímu rozlišení mezi odsouzenými na základě široké palety faktorů zohledňovaných nástrojem SARPO. Redukce typů věznic umožní, aby v konkrétní věznici se stavebnětechnickým a bezpečnostním vybavením byli umístováni odsouzení se stejnou mírou rizika. Tím se vytvoří prostor pro jednotný program zacházení, odpovídající právě tomuto riziku a jeho důsledné realizaci.
4. Vězeňská služba ČR bude moci lépe organizovat rozvoj a implementaci standardizovaných programů a specializovaného zacházení v konkrétních věznicích.
5. V důsledku návrhu lze očekávat snížení počtu soudního rozhodování o přearazování do jiného typu věznice i snížení počtu rozhodování o společném způsobu výkonu postupně uložených trestů odnětí svobody. Realizace návrhu nebude mít v praktických podmínkách každodenního fungování Vězeňské služby ČR podstatné personální dopady

a nevyžádá si prakticky žádné introdukční náklady. Předpokládá se naopak efektivnější vynakládání finančních zdrojů na zabezpečení chodu věznic, neboť odsouzení zařazení soudem do věznice budou Vězeňskou službou ČR umístováni do oddělení v konkrétní věznici již podle míry rizika stavebně zabezpečené. Předpokládá se, že v delším časovém horizontu tak bude mít toto opatření kladný vliv na snížení míry recidivy. Opakovaně odsouzení přitom dnes tvoří cca 2/3 odsouzených. Snížení recidivy povede ke snížení nákladů na výkon trestu, podle kvalifikovaného odhadu do 50 mil. Kč v nejbližších letech. Přesnější vyčíslení této změny není v současné době možné, neboť odvisí od řady vnějších faktorů jako je např. celková míra kriminality, počet dopadených a odsouzených pachatelů, trestní politika státu, a celé řady dalších. Nicméně Vězeňská služba ČR bude průběžně velmi podrobně analyzovat finanční aspekty této změny, a to hlavně s cílem v čase a v konkrétních případech znát úspory svých nákladů, kterých bylo dosaženo právě z titulu této právní úpravy.

6. Trestní politika v České republice směřuje ke sblížení a sjednocování naší právní praxe s právními principy zemí Evropské unie, které zahrnují především užití uvěznění jako zákonného nástroje ultima ratio, posílení principů restorativní justice, uplatňování alternativních trestů a rozvíjení individuálního zacházení s vězněnými osobami. Změna systému vnější diferenciací (a s ní související následné změny) je jednou ze zásadních podmínek naplnění těchto záměrů.

Čtyři typy věznic nejsou obvyklé i z hlediska mezinárodního srovnání.

V evropských státech jsou obvykle tři typy věznic, které se od sebe liší bezpečnostním zajištěním a přísností režimu vězňů. Pro tyto typy věznic se obvykle užívá názvů minimal security (minimální stupeň střežení/zabezpečení), medial security (střední stupeň střežení/zabezpečení) a maximal security (nejvyšší stupeň střežení/zabezpečení)² nebo se hovoří o věznicích uzavřených, polootevřených a otevřených.³

Ve skandinávských státech, ve Švýcarsku a v Německu se formálně rozlišují dva typy věznic: otevřené a uzavřené věznice.

V Německu se však uzavřené věznice rozdělují na ty, kde je mírný stupeň zacházení (pro osoby s krátkými tresty odnětí svobody) a na ty s přísnějšími bezpečnostními opatřeními (pro osoby s delšími tresty odnětí svobody). Nejmírnější stupeň zabezpečení je ve věznicích otevřených. Německá úprava tedy v rámci uzavřených věznic rozlišuje dva typy, což de facto znamená, že německý systém je systém se třemi typy věznic. Nejmírnější stupeň zabezpečení (zařízení jsou pouze oplocena, nejsou zamřížována) je Německu v tzv. otevřených věznicích.

Švýcarské otevřené věznice jsou primárně určeny pro prvotrestané (pachatelé, kteří v poslední pěti letech neodpykali trest delší tří měsíců a nebyli nikdy považováni za tzv. zločince ze zvyku). Uzavřené věznice jsou ve Švýcarsku určeny pro recidivisty. Uvádí se však, že zmíněná kritéria nehrají klíčovou úlohu a k zařazování do jednotlivých typů věznic dochází

² Srov. např. § 5 zákona č. 475/2005 Z.z., o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

³ Taková úprava je např. v Polsku (viz čl. 70 Kodeks karny wykonawczy).

na základě hodnocení rizik (kriminální potenciál pachatele, nebezpečí útěku) s přihlédnutím k délce trestu a závažnosti spáchaného trestného činu.⁴

Ve Finsku mohou v otevřených věznicích (zařízení bez mříží) vězňové pracovat mimo věznic. Trest zde vykonává přibližně 25 % vězňů.

V České republice rozhoduje o zařazení nebo přeřazení (během výkonu trestu odnětí svobody) do příslušného typu věznice soud (srov. § 56 a 57 trestního zákoníku a § 9 a 10 zákona o výkonu trestu odnětí svobody). Z hlediska evropského srovnání jsme jedním z posledních států, který tento postup uplatňuje.⁵ Výlučně soudu je uvedené rozhodování svěřeno ještě např. na Slovensku, v Maďarsku či Polsku. V zahraničí je rozhodování o zařazování a přeřazování zpravidla svěřeno orgánům vězeňské správy (např. v Německu, Rakousku, Itálii, Velké Británii, Nizozemsku, skandinávských státech nebo v Kanadě).⁶ V některých zemích o zařazování a přeřazování vězňů rozhoduje speciální orgán, např. ve Španělsku jde o tzv. Penitenciární správu (složena zejména z psychologa, sociálního pracovníka a vychovatele), která o zařazení do věznice rozhoduje po uplynutí pozorovací doby. Konkrétně např. v Bavorsku rozhoduje o zařazování do příslušného typu věznice zpravidla státní zastupitelství, o přemístění vězně pak rozhoduje sám ředitel věznice s povolením Ministerstva spravedlnosti. Proti rozhodnutí se vězeň může odvolat k soudu. Důvodem pro přeřazení může být možnost účinnější léčby nebo rehabilitace v jiné věznici, organizační důvody na straně věznice a bezpečnost.

Literatura považuje koncepci fungující dnes v České republice za přežitou a neefektivní. Řešení spočívající ve svěřením rozhodování jiným orgánům než soudům považuje za pružnější a efektivnější, neboť tyto orgány mají na rozdíl od soudu lepší možnosti k poznání osobnosti odsouzeného, disponují příslušnými specialisty (psychology, sociálními pracovníky, pedagogy a lékaři) a pobyt odsouzeného v nástupním oddělení nebo ve výkonu trestu poskytuje dostatek času pro zkoumání osobnosti odsouzeného. Dosavadní systém by proto měl být nahrazen metodou hodnocení rizik a potřeb odsouzeného v průběhu výkonu trestu odnětí svobody.⁷

Metoda hodnocení rizik a potřeb (Risk/Needs Assessment), která se používá zejména v Kanadě, Austrálii, Velké Británii a USA, se soustřeďuje na zjišťování rizikových faktorů odsouzeného (možnost recidivy a její závažnosti) tak, že jsou analyzovány jak statické (neměnné), tak dynamické (proměnlivé) rysy osobnosti odsouzeného. Součástí této metody je i vyhodnocování motivace odsouzeného, jeho schopnost a ochota podílet se na změně svého života. V České republice byla vyvinuta první verze této metody pod názvem SARPO I (Souhrnná analýza rizik a potřeb odsouzených).

3. Implementace doporučené varianty a vynucování

Za implementaci a vynucování nové právní úpravy ve vztahu k Vězeňské službě ČR, soudům a státním zastupitelstvím bude odpovědné Ministerstvo spravedlnosti.

⁴ Solnař, V., Vanduchová, M. *Systém českého trestního práva. III. Tresty a ochranná opatření*. Praha: Novatrix, s. r. o., 2009, s. 71.

⁵ Karabec, Z. Trestní politika – vstup do problematiky In *Pocta Otovi Novotnému k 80. narozeninám*. Praha: ASPI, 2008 s. 102.

⁶ Solnař, V., Vanduchová, M. *Systém českého trestního práva. III. Tresty a ochranná opatření*. Praha: Novatrix, s. r. o., 2009, s. 73.

⁷ Srov. literaturu citovanou v pozn. č. 5 a 6.

4. Přezkum účinnosti regulace

Přezkum účinnosti novely trestního zákoníku a zákona o výkonu trestu odnětí svobody budou v praxi průběžně provádět orgány Vězeňské služby ČR, státní zastupitelství v rámci výkonu dozoru nad dodržováním právních předpisů v místech, kde se vykonává vazba a trest odnětí svobody, Veřejný ochránce práv a jiné orgány vykonávající dozor.

5. Konzultace a zdroje dat

Návrh zákona byl zpracován v součinnosti s Vězeňskou službou ČR, a to především s odborem majetkoprávním a odborem výkonu vazby a trestu odnětí svobody Generálního ředitelství Vězeňské služby ČR. S Institutem pro kriminologii a sociální prevenci byla konzultována i otázka souladu zamýšlené změny s judikaturou Ústavního soudu. Vzhledem k tomu, že zůstává zachováno výhradní právo soudu zařazovat nebo přerazovat odsouzené do jednotlivých typů věznic v rukou soudu, nehrozí nesoulad s nálezem publikovaným pod č. 8/1995 Sb. Využity byly také poznatky Institutu pro kriminologii a sociální prevenci v oblasti komparace se zahraničními úpravami. Návrh doporučila Rada pro vězeňství ministra spravedlnosti i Nejvyšší státní zástupce.

B. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky, mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, a s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie

Navrhované řešení je v souladu s předpisy tvořícími ústavní pořádek, jakož i s mezinárodními smlouvami podle čl. 10 Ústavy České republiky, a zajišťuje také právní prostředí pro realizaci současných i budoucích mezinárodních závazků z mezinárodních smluv podle čl. 49 Ústavy České republiky. Návrh novelizace respektuje zásadu, podle níž státní moc lze uskutečňovat pouze na podkladě zákona a v jeho mezích.

Podle čl. 90 Ústavy České republiky jen soud rozhoduje o vině a trestu za trestné činy. Obdobně podle čl. 40 odst. 1 Listiny základních práv a svobod jen soud rozhoduje o vině a trestu za trestné činy. Podle čl. 39 Listiny základních práv a svobod jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku lze za jeho spáchání uložit.

Problematikou vnější diferenciaci věznic se zabývá náleží Ústavního soudu České republiky ze dne 30. listopadu 1994 publikovaný ve Sbírce zákonů pod č. 8/1995. Podle tohoto nálezu má výkon trestu dvě dimenze, a to jednak kvalitativní (rozsah omezení práv odsouzeného) a jednak kvantitativní (délka omezení práv odsouzeného). Třebaže se tento náleží týká dřívějšího již zrušeného zákona o výkonu trestu odnětí svobody (zákon č. 59/1965 Sb., ve znění pozdějších předpisů, který v § 6 odst. 2 umístění odsouzených do jednotlivých věznic podle rozhodnutí soudu svěřoval Generálnímu ředitelství Vězeňské služby ČR a v § 9 zaváděl přerazení odsouzeného mezi typy věznic do kompetence ředitele věznice), je třeba závěry Ústavního soudu vztáhnout i na navrhovanou změnu. V souladu s tímto nálezem budou nadále o obou těchto dimenzích rozhodovat výhradně soudy, které rozhodnou,

do kterého typu věznice bude odsouzený zařazen (do věznice nebo do věznice se zvýšenou ostrahou). Věznice bude vnitřně diferencována na oddělení lišící se stupněm zabezpečení. Přemísťování odsouzeného mezi odděleními v rámci věznice bude v kompetenci Vězeňské služby ČR. Přemísťování odsouzených mezi věznicemi stejného typu bude nadále patřit do působnosti Vězeňské služby České republiky, což je v souladu s usnesením Ústavního soudu č.j. III. ÚS 1463/08 ze dne 14. 8. 2008. Návrh koresponduje i se soudní judikaturou např. usnesením Krajského soudu v Plzni č.j. 57 Ca 166/2005 ze dne 30. 11. 2006. Podle tohoto usnesení není působení na odsouzené ve výkonu trestu odnětí svobody prostřednictvím konkrétních pokynů a příkazů rozhodováním o jejich právech či povinnostech v oblasti veřejné správy, nýbrž projevem „řízení“ odsouzených individuálními pokyny a rozkazy Vězeňské služby v rámci právního vztahu nuceně založeného vykonatelným rozsudkem soudu o uložení trestu odnětí svobody.

Na problematiku upravenou předloženým návrhem zákona se právo Evropské unie nevztahuje. Není v rozporu s mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána, ani s právními akty Evropské unie, judikaturou soudních orgánů EU a není součástí obecných právních zásad práva Evropské unie.

C. Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k rovnosti mužů a žen a k zákazu diskriminace

Navrhovaná právní úprava nemá žádný vliv na rovnost mužů a žen a není v rozporu se zákazem diskriminace.

D. Zhodnocení dopadů na ochranu soukromí a osobních údajů

Navrhovaná úprava nebude mít dopady, které by měnily podmínky v oblasti ochrany soukromí a osobních údajů.

E. Zhodnocení korupčních rizik

Předkládaný návrh je zpracován tak, aby došlo k minimalizaci rizika korupčního jednání v podmínkách výkonu trestu odnětí svobody. O zařazení odsouzeného do jednotlivého typu věznice bude rozhodovat i nadále soud (§ 56 tr. zákoníku). Soudu zůstává rovněž výhradní oprávnění k přeřazení odsouzeného v průběhu výkonu trestu odnětí svobody do věznice jiného typu podle § 57 tr. zákoníku. Přemísťování odsouzeného v rámci jednoho typu věznice, do kterého byl soudem zařazen, zůstává stejně jako dosud v kompetenci Vězeňské služby ČR.

Dosavadní čtyři typy věznic (věznice s dohledem, dozorem, ostrahou a zvýšenou ostrahou) se redukuje na dva typy nazvané „věznice“ a „věznice se zvýšenou ostrahou“. V důsledku vyloučení subjektivního faktoru při přemísťování odsouzeného do jednoho ze tří oddělení v rámci nyní již jediného typu „věznice“, které bude prováděno výlučně na základě kriminogenních hledisek s pomocí nástroje SARPO, dochází k výraznému snížení korupčního rizika. Zásadním faktorem snižujícím korupční riziko je, jak výše uvedeno, participace několika osob od vychovatele přes speciálního pedagoga až po ředitele věznice, příp. dalších na umístění odsouzeného a rovněž možnost tato kriminogenní hlediska kdykoliv přezkoumat.

Zvláštní část

K čl. I

Novela trestního zákoníku spočívá v nahrazení dosavadních čtyř typů věznic dvěma typy. Dosavadní věznice se zvýšenou ostrahou zůstanou zachovány a dosavadní věznice s dohledem, s dozorem a s ostrahou se mění na věznice. Podmínky pro rozhodnutí soudu o přeřazení odsouzeného do jiného typu věznice jsou zachovány.

K čl. II

Změnu vnější diferenciaci věznic je nutno upravit v přechodném ustanovení. Zařazení odsouzeného do dosavadní věznice s dohledem, s dozorem a s ostrahou se dnem účinnosti navrhovaného zákona změní bez dalšího rozhodnutí soudu na zařazení do věznice.

Předpokládá se, že přechodné období bude řešeno tak, jak je výše uvedeno, s tím, že odsouzení zařazení dosud do typu věznice s dohledem budou ke dni účinnosti změny zákona umístěni ve věznici do oddělení s nízkým stupněm zabezpečení, odsouzení zařazení do typu věznice s dozorem do oddělení se středním stupněm zabezpečení a odsouzení zařazení do typu věznice s ostrahou do oddělení s vysokým stupněm zabezpečení.

U všech odsouzených anebo u vytipovaných skupin odsouzených bude postupně realizována komplexní diagnostika. Na základě jejího výsledku budou odsouzení případně přemístěni do jiných oddělení a přemístěni k výkonu trestu odnětí svobody do konkrétní věznice. Nově nastoupivší odsouzení budou umisťováni do věznic a následně do oddělení již na základě nově vytvořené komplexní diagnostiky.

K čl. III

Novela zákona o výkonu trestu odnětí svobody spočívá rovněž v nahrazení dosavadních čtyř typů věznic dvěma typy, které se odlišují jako dosud způsobem vnějšího střežení a zajištěním bezpečnosti a režimem výkonu trestu. Podrobnosti bude nadále upravovat vyhláška Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody. Základní odlišnosti stanoví navrhovaný zákon.

Vězeňská služba ČR nebude moci povolit odsouzenému zařazenému soudem do věznice se zvýšenou ostrahou opuštění věznice ani přerušeni výkonu trestu. Odsouzený bude tak, mimo jiné působení, motivován dosáhnout svým vzorným chováním, aby ho soud přeřadil do věznice mírnějšího typu.

Ochranné léčení bude možné vykonat v obou typech věznic.

K čl. IV

Navrhuje se, aby zákon nabyl účinnosti dne 1. dubna 2014. Delší legisvakanní lhůta je navrhována proto, aby Vězeňská služba ČR měla dostatečný čas pro změnu profilace věznic a programů zacházení včetně programů terapeutických a rovněž pro dokončení projektu Souhrnné analýzy rizik a potřeb odsouzených (SARPO).

V Praze dne 20. listopadu 2013

Ing. Jiří Rusnok, v.r.

předseda vlády

Mgr. Marie Benešová, v.r.

ministerně spravedlnosti a předsedkyně Legislativní rady vlády

VYZNAČENÍ ZMĚN

Platné znění zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, s vyznačením navrhovaných změn

§ 56

Výkon trestu odnětí svobody

~~(1) Nepodmíněný trest odnětí svobody se vykonává diferencovaně ve věznicí~~

- ~~a) s dohledem;~~
- ~~b) s dozorem;~~
- ~~c) s ostrahou, nebo~~
- ~~d) se zvýšenou ostrahou.~~

~~(2) Soud zpravidla zařadí do věznice~~

- ~~a) s dohledem pachatele, kterému byl uložen trest za přečin spáchaný z nedbalosti a který dosud nebyl ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin;~~
- ~~b) s dozorem pachatele, kterému byl uložen trest za přečin spáchaný z nedbalosti a který již byl ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin, nebo pachatele, kterému byl uložen trest za úmyslný trestný čin ve výměře nepřevyšující tři léta a který dosud nebyl ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin;~~
- ~~c) s ostrahou pachatele, kterému byl trest uložen za úmyslný trestný čin a nejsou zároveň splněny podmínky pro umístění do věznice s dozorem nebo se zvýšenou ostrahou, a pachatele, který byl odsouzen pro přečin spáchaný z nedbalosti a nebyl zařazen do výkonu trestu odnětí svobody do věznice s dohledem nebo s dozorem;~~
- ~~d) se zvýšenou ostrahou pachatele, kterému byl uložen výjimečný trest (§ 54), kterému byl uložen trest odnětí svobody za trestný čin spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny (§ 108), kterému byl za zvlášť závažný zločin (§ 14 odst. 3) uložen trest odnětí svobody ve výměře nejméně osmi let, nebo který byl odsouzen za úmyslný trestný čin a v posledních pěti letech uprchl z vazby nebo z výkonu trestu.~~

~~(1) Nepodmíněný trest odnětí svobody se vykonává diferencovaně ve dvou typech věznic, a to~~

- ~~a) ve věznici, nebo~~
- ~~b) ve věznici se zvýšenou ostrahou.~~

~~(2) Soud zpravidla zařadí~~

- ~~a) do věznice pachatele, u kterého nejsou splněny podmínky pro zařazení do věznice se zvýšenou ostrahou,~~
- ~~b) do věznice se zvýšenou ostrahou pachatele, kterému byl uložen výjimečný trest (§ 54), kterému byl uložen trest odnětí svobody za trestný čin spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny (§ 108), kterému byl za zvlášť závažný zločin (§ 14 odst. 3) uložen trest odnětí svobody ve výměře nejméně osm let, nebo který byl odsouzen za úmyslný trestný čin a v posledních pěti letech uprchl z vazby nebo z výkonu trestu.~~

(3) Soud může zařadit pachatele do věznice jiného typu, než do které má být podle odstavce 2 zařazen, má-li se zřetelem na závažnost trestného činu a na stupeň a povahu narušení pachatele za to, že bude působení na něj, aby vedl řádný život, v jiném typu věznice lépe zaručeno; do věznice se zvýšenou ostrahou zařadí však vždy pachatele, jemuž byl uložen trest odnětí svobody na doživotí.

(4) Způsob výkonu trestu v jednotlivých typech věznic upravuje jiný právní předpis.

§ 57

Přeřazení odsouzeného do věznice jiného typu

(1) Během výkonu trestu odnětí svobody může soud rozhodnout o přeřazení odsouzeného do věznice jiného typu, ~~který se od věznice, v níž dosud odsouzený trest vykonává, může lišit o jeden stupeň.~~

(2) O přeřazení odsouzeného ~~do věznice s mírnějším režimem~~ **z věznice se zvýšenou ostrahou do věznice** rozhodne soud tehdy, jestliže chování odsouzeného a způsob, jakým plní své povinnosti, odůvodňují závěr, že přeřazení přispěje k jeho nápravě.

(3) O přeřazení odsouzeného do věznice ~~s přísnějším režimem~~ **se zvýšenou ostrahou** může soud rozhodnout, jestliže

- a) odsouzený závažným způsobem nebo opakovaně porušil stanovený pořádek nebo kázeň, nebo
- b) odsouzený byl pravomocně uznán vinným trestným činem, který spáchal během výkonu trestu.

(4) Z věznice se zvýšenou ostrahou nelze přeřadit

- a) odsouzeného, kterému byl uložen trest odnětí svobody na doživotí a který dosud nevykonal alespoň deset let tohoto trestu,
- b) jiného odsouzeného, který ~~trest vykonává ve věznici se zvýšenou ostrahou, před výkonem alespoň jedné čtvrtiny~~ **dosud nevykonal alespoň jednu čtvrtinu** uloženého trestu.

~~(5) Do věznice s dozorem a věznice s dohledem nelze přeřadit odsouzeného, který se má na základě rozhodnutí soudu podrobit ochrannému léčení v ústavní formě, nebo odsouzeného, kterému byl uložen trest vyhoštění.~~

(5) Na návrh odsouzeného, který ve věznici se zvýšenou ostrahou vykonal nepřetržitě alespoň jednu čtvrtinu uloženého trestu, nejméně však šest měsíců, může soud rozhodnout o jeho přeřazení do věznice; to neplatí pro odsouzeného, kterému byl uložen trest odnětí svobody na doživotí.

~~(6) Na návrh odsouzeného, který ve věznici určitého typu vykonal nepřetržitě alespoň jednu čtvrtinu uloženého trestu, nejméně však šest měsíců, může soud rozhodnout o jeho přeřazení do věznice s mírnějším režimem; to neplatí pro odsouzeného, kterému byl uložen trest odnětí svobody na doživotí a vykonává jej ve věznici se zvýšenou ostrahou.~~

~~(7)~~ **(6)** Není-li návrhu podle odstavce ~~6~~ **5** vyhověno, může jej odsouzený opakovat až po uplynutí šesti měsíců od skončení řízení o jeho předchozím návrhu.

§ 99

Ochranné léčení

(1) Soud uloží ochranné léčení v případě uvedeném v § 40 odst. 2 a § 47 odst. 1, nebo jestliže pachatel činu jinak trestného není pro nepřičetnost trestně odpovědný a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný.

(2) Soud může uložit ochranné léčení i tehdy, jestliže

a) pachatel trestný čin spáchal ve stavu vyvolaném duševní poruchou a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný, nebo

b) pachatel, který zneužívá návykovou látku, spáchal trestný čin pod jejím vlivem nebo v souvislosti s jejím zneužíváním; ochranné léčení však neuloží, je-li vzhledem k osobě pachatele zřejmé, že jeho účelu nelze dosáhnout.

(3) Ochranné léčení může soud uložit i vedle trestu anebo při upuštění od potrestání.

(4) Podle povahy nemoci a léčebných možností soud uloží ochranné léčení ústavní nebo ambulantní. Byl-li vedle ústavního ochranného léčení uložen trest odnětí svobody, ochranné léčení se vykonává zpravidla po nástupu výkonu trestu odnětí svobody ve věznici. Jestliže ochranné léčení nelze vykonat po nástupu výkonu trestu ve věznici, vykoná se ústavní ochranné léčení ve zdravotnickém zařízení před nástupem výkonu trestu odnětí svobody, pokud se tím lépe zajistí splnění účelu léčení, jinak se vykoná ve zdravotnickém zařízení po výkonu nebo jiném ukončení trestu odnětí svobody. Ambulantní ochranné léčení se vykoná zpravidla po nástupu výkonu trestu odnětí svobody ve věznici; jestliže výkon ambulantního ochranného léčení ve věznici nelze uskutečnit, vykoná se až po výkonu trestu odnětí svobody. Nepostačí-li délka výkonu trestu odnětí svobody ve věznici ke splnění účelu ochranného léčení, soud může rozhodnout o jeho pokračování v zdravotnickém zařízení poskytujícím ústavní nebo ambulantní péči. **Ochranné léčení lze vykonat ve věznici i ve věznici se zvýšenou ostrahou.**

(5) Ústavní léčení může soud změnit dodatečně na léčení ambulantní a naopak. Ústavní ochranné léčení může soud změnit za podmínek § 100 odst. 1 nebo 2 na zabezpečovací detenci. Bez podmínek § 100 odst. 1 nebo 2 může soud změnit ústavní ochranné léčení na zabezpečovací detenci, jestliže uložené a vykonávané ochranné léčení neplní svůj účel nebo nezajišťuje dostatečnou ochranu společnosti, zejména v případě, že pachatel utekl ze zdravotnického zařízení, užil násilí vůči zaměstnancům zdravotnického zařízení nebo jiným osobám ve výkonu ochranného léčení nebo opakovaně odmítl vyšetřovací nebo léčebné výkony či jinak projevil negativní postoj k ochrannému léčení.

(6) Ochranné léčení potrvá, dokud to vyžaduje jeho účel, nejdéle však dvě léta; nebude-li v této době léčba ukončena, rozhodne soud před skončením této doby o jejím prodloužení, a to i opakovaně, vždy však nejdéle o další dvě léta; jinak rozhodne o propuštění z ochranného léčení. Trvání ochranného léčení uloženého podle odstavce 2 písm. b) může být ukončeno, jakmile se během jeho výkonu zjistí, že jeho účelu nelze dosáhnout; je-li nebezpečí, že odsouzený spáchá další trestný čin, soud v rozhodnutí o propuštění z ochranného léčení uloží odsouzenému dohled nad jeho chováním až na dobu pěti let; na výkon dohledu se užije obdobně ustanovení § 49 až 51. O propuštění z ochranného léčení rozhoduje soud.

(7) Od výkonu ochranného léčení soud upustí, pominou-li před jeho započítáním okolnosti, pro něž bylo uloženo.

Úplné znění zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, s vyznačením navrhovaných změn

§ 8

Typy věznic

~~(1) Věznice se člení podle způsobu vnějšího střežení a zajištění bezpečnosti do čtyř základních typů, a to~~

- ~~a) s dohledem,~~
- ~~b) s dozorem,~~
- ~~c) s ostrahou,~~
- ~~d) se zvýšenou ostrahou.~~

(1) Věznice se člení podle způsobu vnějšího střežení, zajištění bezpečnosti a režimu výkonu trestu do dvou typů, a to na

- a) věznice,**
- b) věznice se zvýšenou ostrahou.**

(2) Vedle základních typů věznic uvedených v odstavci 1 se zřizují zvláštní věznice pro mladistvé.

(3) V rámci jedné věznice mohou být zřízena oddělení různých typů, pokud tím nebude ohrožen účel výkonu trestu.

§ 19

Návštěvy

(1) Odsouzený má právo přijímat v čase určeném ředitelem věznice návštěvy blízkých osob na dobu 3 hodin během jednoho kalendářního měsíce.

(2) Návštěvy probíhají zpravidla v místnostech k tomu určených. Návštěvy odsouzených umístěných v lůžkové části zdravotnického zařízení jsou možné jen tehdy, jestliže s tím ošetřující lékař s ohledem na zdravotní stav odsouzeného souhlasí. Je-li odsouzený umístěn u poskytovatele zdravotních služeb mimo objekty spravované Vězeňskou službou, projedná podmínky uskutečnění návštěvy Vězeňská služba s poskytovatelem zdravotních služeb.

(3) Nestanoví-li vnitřní řád věznice počet vyšší, mohou odsouzeného současně navštívit nejvýše 4 osoby včetně nezletilých dětí. Nezletilé děti ve věku do 15 let se mohou zúčastnit návštěvy pouze v doprovodu osoby starší 18 let.

(4) V zájmu nápravy odsouzeného nebo z jiného závažného důvodu lze odsouzenému povolit návštěvu jiných než blízkých osob. Ředitelé věznic mohou ve zvlášť odůvodněných případech povolit návštěvu mezi odsouzenými, kteří jsou blízkými osobami. Náklady předvedení hradí v takovém případě odsouzení rovným dílem, nedohodnou-li se jinak.

(5) Ředitel věznice může povolit uskutečnění návštěvy odsouzeného bez zrakové a sluchové kontroly zaměstnanců Vězeňské služby v prostorách k tomu určených.

(6) V odůvodněných případech může ředitel věznice rozhodnout, že z bezpečnostních důvodů se návštěva uskuteční v místnosti, kde je návštěvník od odsouzeného oddělen přepážkou.

(7) Při návštěvách jsou odsouzení povinni chovat se slušně a ohleduplně k ostatním přítomným osobám. Nesmějí odevzdávat nebo přijímat peníze, dopisy nebo jiné věci, s výjimkou věcí povolených ředitelem věznice nebo jím pověřeným zaměstnancem Vězeňské služby.

(8) Odsouzenému může ředitel věznice povolit v souvislosti s návštěvou opuštění věznice, lze-li mít důvodně za to, že tím nebude ohrožen účel výkonu trestu.

(9) Zaměstnanec Vězeňské služby je oprávněn návštěvu přerušit nebo předčasně ukončit bez náhrady, jestliže odsouzený nebo návštěvníci přes upozornění porušují pořádek, kázeň nebo bezpečnost věznice.

§ 45

Odměny

(1) Jestliže odsouzený svým chováním a jednáním nebo příkladným činem projevuje odpovědný přístup k plnění stanovených povinností a spolupracuje při naplňování účelu výkonu trestu, lze mu udělit odměnu.

(2) Odměnami jsou:

- a) pochvala,
- b) mimořádné zvýšení doby trvání návštěv během jednoho kalendářního měsíce až na 5 hodin,
- c) povolení jednorázového nákupu potravin a věcí osobní potřeby odsouzenému, který jinak tyto nákupy nemůže provádět,
- d) zvýšení kapesného nejvýše o jednu třetinu až na dobu 3 kalendářních měsíců,
- e) věcná nebo peněžitá odměna až do výše 1 000 Kč,
- f) rozšíření osobního volna na sportovní, kulturní nebo jiné zájmové aktivity až na dobu 1 měsíce,
- g) povolení opustit věznici až na 24 hodin v souvislosti s návštěvou nebo s programem zacházení,
- h) přerušování výkonu trestu.

§ 56

Přerušování výkonu trestu

(1) V případě úspěšného plnění programu zacházení a dosahování účelu výkonu trestu může ředitel věznice formou odměny přerušit výkon trestu odsouzenému až na 20 dnů během kalendářního roku. Doba přerušování se počítá do výkonu trestu.

(2) Pro naléhavé rodinné důvody může ředitel věznice přerušit odsouzenému výkon trestu až na 10 dnů během kalendářního roku.

(3) Je-li třeba odsouzenému neodkladně poskytnout zdravotní službu, kterou nelze zajistit ve věznici nebo ve specializovaném zdravotnickém zařízení Vězeňské služby, může ředitel věznice na nezbytně nutnou dobu výkon trestu odsouzenému přerušit. Pokud si odsouzený újmu na zdraví nepůsobil úmyslně, doba přerušení výkonu trestu nepřesahující 30 dnů v kalendářním roce se započítává do doby výkonu trestu.

Výkon trestu ve věznici pro místní výkon trestu

§ 59

(1) Trest lze za podmínek stanovených tímto zákonem vykonávat též ve věznici pro místní výkon trestu.

(2) Věznice pro místní výkon trestu zřizuje ministr po dohodě s obcí, která se má na zajišťování provozu věznice podílet. ~~Věznice pro místní výkon trestu se zřizují jako věznice pro společný výkon trestu odsouzených, jinak zařazených do věznice s dohledem nebo s dozorem, a výjimečně též jako věznice s ostrahou.~~

(3) Obec zajišťuje provoz věznice pro místní výkon trestu z hlediska finančního a vytváří potřebné stavebně technické podmínky pro výkon účinného střežení věznice.

(4) Na provoz věznice pro místní výkon trestu stát poskytuje obci dotace v závislosti na kapacitě věznice. Způsob výpočtu výše dotací a podmínky jejich poskytování stanoví vláda nařízením.

(5) Za střežení a za dodržování zákonem stanovených podmínek výkonu trestu odpovídá Vězeňská služba.

(6) Do věznice pro místní výkon trestu zařazuje generální ředitelství Vězeňské služby odsouzené, u nichž trest nebo jeho nevykonaný zbytek nepřevyšuje 6 měsíců. Do této věznice nelze zařadit odsouzeného, **kterému byl uložen výkon trestu ve věznici se zvýšenou ostrahou nebo** který má soudem uložené ochranné léčení v ústavní formě nebo zabezpečovací detenci.

(7) V závislosti na kapacitě věznice pro místní výkon trestu se odsouzený k výkonu trestu umístí do takové věznice, která je v místě jeho bydliště nebo v jeho blízkosti.

(8) Během výkonu trestu ve věznici pro místní výkon trestu jsou odsouzení povinni vykonávat práce ve prospěch obce za podmínek, za nichž věznice zajišťují zaměstnávání odsouzených. Nemůže-li obec po přechodnou dobu tyto práce zajistit, věznice pro místní výkon trestu může zaměstnávání odsouzených zajistit smluvně i s jinými subjekty.

(9) Odsouzenému, který řádně plní své povinnosti, může ředitel věznice pro místní výkon trestu přerušit výkon trestu na dny pracovního klidu.

(10) Ustanovení tohoto zákona o přerušení výkonu trestu ze zdravotních důvodů tím není dotčeno.

§ 68

Přerušení výkonu trestu u odsouzených žen

Odsouzené ženě, která před nástupem výkonu trestu řádně pečovala o své nezletilé dítě, lze po vyjádření příslušného orgánu sociálněprávní ochrany dětí prodloužit dobu,

po kterou je přerušen výkon trestu, až o 10 dnů v kalendářním roce k návštěvě dítěte, které se nachází v péči jiné osoby.

Díl 10

Výkon trestu ve věznici se zvýšenou ostrahou

§ 72b

Při výkonu trestu ve věznici se zvýšenou ostrahou se nepoužijí ustanovení § 19 odst. 8, § 45 odst. 2 písm. g) a h), § 56 odst. 1 a 2 a § 68.